

מראי מקומות- הוריות י"ב

כשהלבשתיו, דהיינו דשמא נהנה אהרן במה שנגע בגופו. וכ' דאולי רש"י שם ס"ל דמה דאמר' במעילה דאם היזק ולא נהנה פטור, זהו דוקא במידי דבר אכילה, אבל בשאר דברים אף המזיק מעל, וא"כ שפיר הוי מעילה כאן, או דלמא אע"פ שאין מעילה ממש אם אינו נהנה, אבל עכ"פ איסור יש, וכמש"כ הרמב"ם. **וע' בבאר שבע** שהק' על פרש"י דכאן הרבה קו', (א) מאי קאמר "ועל דבר זה", הרי נגיעה בשמן לא נזכר כלל, (ב) מלה אמר על שמן שבזקן אהרן דוקא אין בו מעילה, הרי דאגת משה הי' על נגיעת השמן, ולא דוקא על נגיעתו בזקן אהרן [כ"ג כוונתו], (ג) לא מצינו מעילה בנגיעה בלבד, רק בסיכה ונתינה, (ד) לא ניתנה תורה מלאכי השרת. ולכן הוא פ' באופן אחר, שמא נתן שמן על ראשו יותר מדאי עד שירד למקום שלא הי' ראוי למשיחה, והוא על דרך פרש"י בכריתות. וזה גם הי' דאגת אהרן.

(ו) **ועדיין אהרן הי' דואג, שמא משה לא מעל ואני מעלתי- העיר הערוך לנר בכריתות (ה:),** למה לא דאג אהרן מיד, ומהו ההקדמה "שמא משה לא מעל", ותי' דכיון דאין מועל אחר מועל בקדשים, א"כ אם משה מעל, אז הוא ודאי לא מעל. אבל כיון דהי' בת קול דמשה באמת לא מעל, א"כ אולי הוא מעל. **וע' בעץ יוסף** כאן שכ' דמה דאמר הבת קול דשמן אין בו מעילה, היינו משום דנעשית מצותו [וצ"ע א"כ בת קול ל"ל]. ולא ביאר למה דאג אהרן אח"ז, ואולי על דרך מש"כ רש"י, דחשש אולי נפל במקום שאין שייך למשיחה, וא"כ י"ל דאי"ז נעשית מצותו. **וע"ע בתוס' בכריתות (ז. ד"ה מנין)** שכ' שלא חשיב נעשית מצותו עד שניגב השמן.

(ז) **אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותן- פ' המהרש"א,** דכל מלכי בית דוד בני מלכים הם, ואין מושחין אלא מפני המחלוקת, ולכן מושחין אותן על המעיין, לומר שתמשך מלכותן כמעייין ולא יפסיקו המחלוקת.

(א) **משנגז הארון נגזו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה- הק' המנחת חינוך (ק"ז, א'),** הא כיון דמצות עשיית שמן המשחה נמנה בתרי"ג, א"כ ע"כ הי' מצוה לדורות, וא"כ, כיון דהי' נגזו בימי יאשיהו, למה לא עשו שמן המשחה בזמן בית שני. ותי' דכיון דכתי' יהי' זה לי לדורותיכם, א"כ לא נצטוה אלא משה רבנו לעשות השמן, וגם היא מצוות עשה הנוהגת לדורות למשוך כהנים ומלכים בזה השמן, וגם יהי' לעתיד לבא, לכן הוי מצוה הנוהגת לדורות [וצ"כ אם כוונתו לומר ב' תי' או א'].

(ב) **שראה שכתוב בתורה יולך ד' אותך, וכו'-** הק' **הבאר שבע**, האם עד עתה לא ידע יאשיהו מש"כ בתורה, והלא מלך כשר הי'. וכ' שהמחזור בפירושים הוא שאין הכוונה שנתחדש לו עתה הפסוק הזה, אלא שמצאו שהי' נגלל הספר לפסוק זה, ולזה רך לבבו בחשבו סימנא מילתא.

(ג) **כמין כף יוני- ע' בבבאר שבע** שהביא מש"כ כמה ראשונים דכי יוני הוא דומה לאיזה אותיות באלף בי"ת שלנו. ולכן הק', למה נקט הגמ' כי יוני ולא האות באל"ף בי"ת שלנו. ותי' דשמא צ"ל דאין כוונת ראשונים אלו דדומה ממש לאות זה של האל"ף בי"ת, אלא שדומה במקצת, אבל ממש הוי ככי יוני.

(ד) **כשהוא מספר, עולות ויושבות לו בעיקר זקנו- פרש"י,** כשהי' מדבר עם אחרים. אולם **ע' בבאר שבע** שהביא מהרמ"ה ומרש"י בכריתות (ה:): דמספר דכאן היינו לשון תספורת וגלוח, ועלה ויושב בעיקר זקנו כדי שלא יהי' נגזו בתוך שערותיו. אבל הבאר שבע הק' על פ' זה, דא"כ הול"ל "מסתפר", שהרי לא הי' מספר לעצמו, אלא מסתפר מאחרים.

(ה) **הי' משה דואג, שמא ח"ו מעלתי בשמן המשחה- פרש"י בכריתות (ה:),** ששמתי יותר מדי. והעיר הערוך לנר שם, דאיזה מעילה הוא זה במה ששם יותר מדי, וכ' דלכן כ' רש"י כאן דהמעילה היתה במה שנגע בו

אלא דדברים אלו באים לעורר על התשובה, דהיינו שיהי' מתעורר לתשובה אפי' שלא מתוך תפלה. ודוקא בעת האוכל, להעיר שעם היותם נמשכים אל הנאת הגוף לא ימשכו רק כפי הצורך, ולא ישלחו אימת המשפט מעל פניהם, ע"ש שהאריך על דרך זה.

(ג) וכי גרסיתו גרסו על נהרא דמיא, דכי היכי דמשכן מיא משכן שמעתיכו- כ' המאירי בביאור דבר זה, דהיינו שיחזר אחר מקומות הזכים ושאורים זך. ומה שהמשיך הגמ' אקילקי דמתא מחסיא וכו', כוונתו דאף שיחזר אחר מקום זך, אולם מ"מ טוב לו להדר אחר מקום תלמידי חכמים, ולכן טוב לו לדור באשפות במקום ת"ח משידור בהיכלות במקום רשעים. ופי' המהרש"א באו"א, ע"פ הא דאמרי' דנמשלה תורה למים, מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, ולכן ליגרוס אדם שמעתי' שם, לרמוז לו לנהוג באופן עניויות. ועפ"ז ביאר ההמשך, שידור אדם אקילקי דמתא מחסיא, דהיינו באופן פחות, אקילקי דמתא מחסיא, וכו'.

(ד) שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן... שנמשחו מן הפך לא נמשכה מלכותם- פי' המהרש"א במגילה (יד). דהביאור בזה הוא דהקדן הוא דבר המתקיים, משא"כ הפך, שהוא שהוא כלי חרס, עלול לשבירה ע"י נפילה.

(ט) אתאן לר"מ, דתניא אירע בו פסול וכו' והשני כל מצות כהונה עליו- העיר הבאר שבע, הא גם אי"ז כר"מ, שהרי ר"מ אמר דכל מצות כהונה גדולה עליו, ומשמע אפי' פר יום הכפורים ועשירית האיפה, מדלא קאמר חוץ מהם. ותי' דקים לי' להגמ' דגם ר"מ ס"ל דפר יוה"כ ועשירית האיפה הם דוקא של כהן המשמע, משום שא"א להביא שנים, ולפי שזה הי' פשוט, לא הי' ר"מ צריך לומר כן.

(ז) כהן הדיוט משום מעלין בקדש ואין מורידין- הק' תוס' בזבחים (יח. ד"ה הג"ה), משמע דרק משום איבה אינו כ"ג, ולכא' זהו דין דרבנן, אבל מעיקר הדין משמע שהוא כ"ג. וא"כ, למה צריכין לומר דמה שאינו כהן

(ח) אין מושחין את המלכים אלא על המעיין כדי שתמשך מלכותן- כ' המאירי (ד"ה כשמושחין) דאי"ז דרך נחש חלילה, אלא לעוררו שיתנהג בדרך מעיין, אשר לא יכזבו מימיו.

(ט) האי מאן דבעי לידע, וכו'- העיר המהרש"א, דבתחלת המימרא כ' דבעי לידע אי בעי מסיק שתא או לא, ובעשיי' כ' רק החלוקה ראשונה דאי מסיק, וכן בשאר. עוד הק', הא לכא' יש לחוש כאן משום איסור דניחוש, ולמה מותר בכלל לעשות דברים אלו. וביאר שהרי הטוב יורד מן השמים, והרע הוא רק מניעת הטוב ע"י חטאי אדם. ולכן, הטוב בא בהחלט, והרע אפשר שלא יבא, דאולי ירחם ד' עליו. וא"כ, מי שתולה סימן בדבר רע, הרי זה כמו ניחוש, שהרי תולה דודאי יבא הדבר כיון שהי' סימן, ואינו כן, כנ"ל. וא"כ, אם נותן סימן ומשיך נהורי' (למשל), אמרי' רק דמסיק שנתו, אבל אם לא משיך נהורי', אי"ז מוכח, דאולי עכ"ז יהי' מסיק שנתו, ולכן לא הוי ניחוש, שלא נקט לדבר פשוט שיבא דבר רע אם לא יהי' הסימן טוב.

(י) אי חזי בבואה דבבואה- בפירוש מהו "בבואה דבבואה", כ' הבאר שבע דהיינו כשהצל נוטה נראה לאדם שני צללים, א' חזק וא' חלוש, שאינו ברור וגלוי כ"כ, והחזק נקרא בבואה והחלוש נקרא בבואה דבבואה.

(יא) ולא מילתא היא, דילמא חלשא דעת' ומתרע מזלי'- פרש"י בכריתות (ו.), דלמא הוי סימנא בישא ומצער נפשי' ומיתרע מזלי'. וכ' המנחם שלמה (סי' צ"א) דמשמע מדברי רש"י דקאי על כל הני סימנים דחשיב. אבל ברש"י כאן אי' דדלמא לא חזי בבואה דבבואה, וחלשא דעת', ומתרע מזלי' ולא הדר אתי, ומזה משמע דלא קאי אלא אמאן דבעי למיפק באורחא, ומשום דכל הדרכים בחזקת סכנה, וא"כ בקל איתרע מזלי'.

(יב) השתא דאמרת סימנא מילתא היא, לעולם יהא רגיל איניש למיחזי ריש שתא וכו'- בביאור הא דאמרי' סימנא מילתא, כ' המאירי (בחיבור התשובה, מאמר ב' פרק ב', ד"ה ועל צד) דודאי ח"ו לומר שהוא בדרך נחש,

מתקדש אלא במשיחה, דלא שייך ריבוי בגדים אצלו, שהרי אינו משמש בח' בגדים. ואין שייך לומר דעבודתו מחנכתו, שהרי משמש ככהן הדיוט. וכ' דאין סברא כלל לומר דמה שניגש אל העם לדבר בשעת המלחמה הוא עבודתו שמחנכתו. וכ' דלפ"ז בבית שני, שלא הי' שם שמן המשחה, ע"כ לא הי' משוח מלחמה, ומה שנמצא ביוסיפון שיהודה מכב"י ומתתיהו בעצמו היו נמשחין למשוחי מלחמה, היינו דהיו נקראים כן לכבוד, אבל לא הי' בהן קדושת משוח מלחמה לענין הה' דברים.

(כא) **אחר שחלק הכתוב ריבה - כ' הבאר שבע** והי' דקאי על אלמנה דכתי' בתרי', ולכן מוזהר הוא גם בלאו דאלמנה.

(כב) **משיח שנצטרע מהו באלמנה - כ' הקרן אורה** דנראה דשאלת הגמ' הוא רק לענין אלמנה, ומשום דקרא דומן המקדש לא יצא לא מיירי כלל בעבר מחמת מומו, ומש"ה מבעי לי' נמי לענין קרא דוהוא אשה בבתוליה יקח, האם קאי על מי שעבר מחמת מומו או לא. אבל לענין פריעה ופרימה וטומאת קרובים, פשיטא לי' דהרי הוא ככ"ג. אולם ע' **בחזון איש** (הוריות ט"ו, ט"ו), שכ' דשאלת הגמ' הוא לענין כל מצות כהונה גדולה אי נדחה לגמרי והוי כמסתלק. וכ' לפרש הא דמדחא דחי היינו דכהן נדחה לגמרי בסיבת צרעתו, או מפטר מהתמנותו רק לשעה, ועדיין מצות כהונה גדולה עליו (אולם העיר דמדברי רש"י לא משמע כן, וצ"ע).

(כג) **כהן גדול פורס מלמטה - כ' המרומי שדה** דמיירי בבגדיו ולא בבגדי כהונה, שהרי כתי' בהם לא יקרע.

(כד) **שאינו בפריעה ופרימה כל עיקר - כ' המגן גבורים** דאף דפרימת בגדי סוטה לאו מדין קריעת אבל, אסור לכ"ג. ומדמיט קרא לפרימת בגדי סוטה, אלמא דכ"ג בדידי' אסור (דהיינו, אע"פ דס"ל דקריעה זו הוי קריעה של תפלות, מ"מ אסור לו לקרוע) [וצע"ק בזה, האם אסור לו לקרוע שום בגד בעולם, מאיזה טעם שהוא, וצ"ע].

הדיוט הוא משום מעלין בקדש, וכו', לימא שהוא משום מחוסר בגדים, דאם עובד בד' בגדים, הרי הוא מחוסר בגדים. ותי' דכ"ג נתמנה לעבודתו בפה ומסתלק בפה. וא"כ, אי לאו משום מעלין בקדש ואין מורידין, משום סברא דאיבה היו יכולים לסלקו מדין כ"ג שלו, ואז שפיר יהי' לו דין כהן הדיוט, ולא יהי' עובר אם משמש בד' בגדים. אבל רק משום סברא דמעלין בקדש ואין מורידין, לא סילקו מדין כ"ג (וממילא אם עובד עכשיו בד' בגדים יהי' עובר, אבל אי"ז מקור הדין).

(ז) **ר"ש היא, וסבר לה כר"מ בחדא, ופליג עלי'** **בחדא - פרש"י**, דאילו ר"מ סבר דמרובה בגדים מביא פר הבא על כל המצוות, דהיינו פר העלם דבר של צבור, וכו'. וכ' **הבאר שבע** דודאי תלמיד טועה כ' זה ולא רש"י, שהרי מרבין בתורת כהנים דאפי' כהן הדיוט יכול להביא פר העלם דבר של צבור, וכ"ש מרובה בגדים. אולם ע' **במשנה למלך** (מעשה הקרבנות ה', ט"ו), שכ' דאכן דין לכתחלה הוא שיהי' כהן משיח דוקא מביא הפר העלם דבר של צבור, וגם כ' שם דהיכא שאין כהן משיח, אז באמת אין חילוק בין מרובה בגדים לכהן הדיוט, וגם כהן הדיוט יכול להביאו לכתחלה.

(יח) **וכל עבודת יום הכפורים אינה כשרה אלא בו - ע' בבאר שבע** שהביא מש"כ **הבעל המאור** ביומא שהביא מכאן רא"י שלא כהפייטנין שהביא הא דפייסות בעבודת יו"כ, והרי כל עבודת יו"כ לא הי' אלא בכ"ג. וע"ש שהביא דברי הרמב"ן במלחמת שם שהאריך לחלוק על דברי בעל המאור בזה.

(יט) **וכלן נוהגין במרובה בגדים - הק' הבאר שבע**, למה פטור על טומאת מקדש וקדשיו, שהרי מרובה בגדים חטאתו שוה ליחידים כשבה או שעירה, כדפרש"י לעיל (ז), והרי טעמו דר"ש מבואר לעיל (ט): שהוא משום דכ"ג אין דין חטאתו שוה ליחידים, והניח בקו'.

(כ) **וכלן אין נוהגין במשוח מלחמה חוץ מה'** **דברים האמורים בפרשה - ולפי ברייתא זו** יצא דלא הי' משמש בח' בגדים. וכ' **המנחת חינוך** (ק"ז, ז') דנראה דהמשוח מלחמה אינו

ומעתה למדנו מהא דוקדשתו דכל הקדוש קודם.

כה) כל התדיר מחבירו קודם את חבירו- יש
לחקור, הא דאמרי' דתדיר קודם, האם זה משום דצריך להיות התדיר קודם לשאינו תדיר, או שאין האינו תדיר יכול להיות קודם להתדיר. ולכאור' י"ל נפק"מ בזה, אם יכולין לעשותן בבת אחת, דאם צריך להיות התדיר קודם להאינו תדיר, א"כ אפי' אם יכולין לעשותן בב"א, מ"מ צריך להיות התדיר קודם. אבל אם כל ההקפדה הוא שלא יהי' האינו תדיר קודם, א"כ בב"א שפיר דמי. וע' במקדש דוד (ריש סי' ט') שנקט דהיכא דיכולים לעשותן בב"א, לא שייך הדין דכל התדיר קודם, ושפיר יכול לעשותן בב"א. אבל בקובץ שעורים (פסחים ר"ה) הוכיח מתוס' בתמורה דאיכא דין קדימה גם אם שייך לעשותן בב"א, וצריך לעשות התדיר מקודם.

כו) פר המשיח קודם לפר העדה בכל מעשיו- כ'
החזון איש (מנחות ל"ג, י"ח) דמשמע מזה דאפי' שריפתו של פר המשיח קודם לדם פר העדה, ע"ש מש"כ בזה.

כז) דאמר קרא מלבד עולת- הק' החזון איש
(מנחות ל"ג, ט', ד"ה יש), למה צריך קרא לדין תדיר קודם ומקודש קודם, הלא סברא הוא כבכל מצוות, היכא שפוגע בב' מצוות, צריך להקדים את החמורה, וכדאמרי' דנר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא (וע"ש עוד בביאור הקו'). ותי' דהכא אפי' כשבאין האינם תדירים ראשונים, מ"מ מקדימים את התדיר, אבל בעלמא אם התחיל בראשונה, הו"ל עוסק במצוה ופטור משני', אבל כשא' תדיר או מקודש מקדימו אף כשבא חבירו ראשון.

כח) מנלן... וקדשתו... לפתוח ראשון- הק'
המרומי שדה, ממ"נ, אם איננו יודעין מסברא דחשוב קודם, איך ילפי' זה מקרא, הרי י"ל דכיון דכהן קדש, יש לכבדו באחרונה, משום אחרון אחרון חביב. ואם ידעינן מסברא חיצונה דהחשוב קודם, א"כ למה צריך קרא דוקדשתו כאן, הרי לא ילפי' מזה אלא דכהן מקודש. וכ' דעיקר הראי' נראה מהא דכתי' כאשר שרף את הפר הראשון, ודרש שיהא ראשון לכל דבר, הרי למדנו דפר כ"ג קודם.